

De theologische betekenis van ‘Bloed’ in de Bijbel

Samenvatting / Abstract

Deze studie onderzoekt de betekenis van ‘bloed’ in de Bijbel vanuit de Schrift zelf, met bijzondere aandacht voor de **offerdienst, verzoening** en het spreken van het Nieuwe Testament over het **kruis** en de **opstanding** van Christus. Tegenover gangbare theologische modellen waarin bloed primair wordt verstaan als betaling of straf, beoogt deze studie dat bloed in de Bijbel staat voor leven, dat aan God toebehoort. **De slachting van het offerdier is niet het offer zelf, maar gaat vooraf aan het eigenlijke offer: de verhoging van het leven op het altaar.** In dit licht wordt ook **Hebreeën 9:22** herlezen, waarbij ‘vergeving’ wordt verstaan als bevrijding en reiniging, niet als juridische kwijtschelding na voldoening. Deze benadering corrigeert het beeld van een bloed eisende God en plaatst de opstanding van Christus centraal als Gods antwoord op het vergieten van onschuldig bloed. De studie beoogt zo een Schriftgetrouwe en theologisch verantwoorde herbezinning op bloed, verzoening en Gods karakter.

Inleiding: probleemstelling en doel van de studie

Het spreken over ‘bloed’ in de Bijbel roept bij veel lezers ongemak en verwarring op. Begrippen als *bloedstorting*, *verzoening* en *offer* zijn in de christelijke traditie vaak verbonden geraakt met straf, betaling en dood. Deze interpretatiekaders hebben diepgaand invloed gehad op de wijze waarop het kruis en het karakter van God theologisch zijn verstaan.

Deze studie beoogt een herlezing van het Bijbelse spreken over bloed, niet vanuit later dogmatisch ontwikkelde modellen, maar **vanuit de Schrift zelf**, met bijzondere aandacht voor de offerdienst, de betekenis van verzoening en de plaats van de opstanding.

De centrale vraag luidt: **wat betekent ‘bloed’ in de Bijbel, en wat openbaart dit over God en Zijn handelen?**

1. Methodische afbakening en onderzoeksveld

Deze studie gaat **niet** over de biologische functie van bloed in het menselijk lichaam. Het onderwerp is:

- de betekenis van bloed in relatie tot altaar en offerdienst
 - de symbolische en theologische betekenis van bloed in Oude en Nieuwe Testament
-

2. Bloed als drager van leven volgens de Thora

Een fundamentele tekst voor het verstaan van bloed is **Leviticus 17:11**:

“Want de ziel van het vlees is in het bloed, en Ik heb het u op het altaar gegeven om over uw zielen verzoening te doen; want het bloed bewerkt verzoening door middel van de ziel.” (Lev. 17:11, geciteerd naar NBG 1951; vgl. SV, NBV21; LXX: Leviticus 17:11)

Deze uitspraak maakt duidelijk dat bloed in de Schrift niet primair met dood wordt geassocieerd, maar met leven. Zowel mens als dier wordt in Genesis aangeduid als een ‘levende ziel’ (Gen. 1:20–24; 2:7). Het bloed vertegenwoordigt het levende bestaan zelf en behoort daarom God toe.

Dit verklaart het strikte verbod op het eten van bloed:

“Want wat de ziel van alle vlees betreft: het bloed daarvan is zijn ziel.” (Lev. 17:14, NBG 1951; vgl. SV, NBV21; LXX)

Bloed is aldus geen symbool van sterven, maar van leven dat aan God toebehoort.

3. Slachting en offer: een noodzakelijk onderscheid

Een cruciaal, vaak over het hoofd gezien onderscheid is dat tussen **slachting** en **offer**.

- De slachting vindt plaats **buiten** het altaar
- Het offer bestaat uit de **verhoging** van het geslachte leven **op** het altaar

Het offer spreekt dus niet primair van sterven, maar van leven dat opstijgt tot God. Pas de verhoging op het altaar wordt aangeduid als een ‘liefelijke reuk’.

4. Verzoening (kapher) als beschutting en levensbehoud

- 1) Het Hebreeuwse werkwoord כָּפַר (*kapher*) betekent letterlijk: bedekken, beschutten. De primaire betekenis is niet betaling, maar het afweren van gevaar of het verschaffen van bescherming (vgl. Gen. 6:14; Lev. 17:11). Het Hebreeuwse woord *kapher* (verzoenen) betekent letterlijk: bedekken, beschutten. De verzoening heeft niet het karakter van betaling, maar van **bescherming van leven**.

Ook het Griekse woord *aphesis*, vaak vertaald met ‘vergeving’, betekent in wezen: loslating, bevrijding. In **Hebreeën 9** gaat het daarom niet over Gods onvermogen om te vergeven zonder bloed, maar over **reiniging en bevrijding van onreinheid**.

5. Hebreeën 9:22 herlezen: bloeditgieting en bevrijding

- 2) Het in **Hebreeën 9:22** gebruikte Griekse woord *ἄφεσις* (*aphesis*) betekent loslating, vrijlating of bevrijding. Het juridische begrip ‘vergeving’ is een afgeleide betekenis en domineert ten onrechte veel theologische interpretaties. De uitdrukking ‘bloeditgieting’ verwijst niet naar het doden zelf, maar naar het **uitgieten en sprenkelen van bloed** bij het altaar. Het gaat om wat er gebeurt **ná** de slachting.

De gedachte dat God bloed zou eisen om te kunnen vergeven is een theologische misvatting. Vergeving en betaling sluiten elkaar uit. De Schrift getuigt juist van een God die schulden **kwijtscheldt**.

6. Christus als geslacht offer en levende Hogepriester

- 3) Het spreken over Christus als offer dient onderscheiden te worden van latere dogmatische constructies waarin het kruis wordt verstaan als voldoening aan Gods recht. De Hebreeënbrief legt het accent niet op betaling, maar op leven, priesterschap en toegang. In het Nieuwe Testament wordt Christus beschreven als:
- het geslachte Lam
 - de levende Hogepriester
 - Degene die met Zijn bloed (Zijn leven) de heilige plaats binnengaat

Dit is alleen te begrijpen wanneer bloed wordt verstaan als leven, en offer als verhoging. De opstanding is daarom geen bijzaak, maar het hart van de betekenis van het bloed van Christus.

7. De drie getuigen: geest, water en bloed

Deze drie getuigen markeren het begin en einde van Jezus’ bediening:

- het water: Zijn doop
- de geest: Gods getuigenis over Hem
- het bloed: Zijn slachting

Samen getuigen zij dat **Jezus de Zoon van God is**. Niet Zijn dood op zich, maar Gods antwoord daarop — leven uit de dood — staat centraal.

8. Een andere kijk op God

Deze herlezing van het Bijbelse spreken over bloed corrigeert een karikatuur van God. God wordt niet geopenbaard als bloeddorstig of wraakzuchtig, maar als Degene die zelfs na het vergieten van onschuldig bloed leven schenkt en niet toerekent.

Conclusie: bloed, leven en Gods openbaring

Deze studie positioneert zich expliciet kritisch ten opzichte van de klassieke leer van *verzoening door voldoening*, waarin bloed primair wordt verstaan als betaling voor schuld. Hoewel deze leer historisch invloedrijk is, blijkt zij onvoldoende recht te doen aan het Bijbelse onderscheid tussen slachting en offer, en aan de centrale plaats van de opstanding in het verzoening denken van de Schrift.

In plaats daarvan sluit deze studie aan bij een Bijbels-theologische benadering waarin bloed staat voor leven, offer voor verhoging en verzoening voor bevrijding.

Bloed in de Bijbel spreekt niet van dood die God eist, maar van leven dat Hem toebehoort en door Hem wordt verheerlijkt. Het offer is niet de slachting zelf, maar de verhoging van het geslachte leven tot God. In Christus wordt deze structuur ten volle zichtbaar: Hij is geslacht, maar leeft, en juist als Levende brengt Hij verzoening tot stand.

Implicaties voor theologie en geloofsbeleving

Deze herlezing van het Bijbelse spreken over bloed heeft verstrekkende gevolgen voor zowel theologie als geloofsbeleving. Theologisch corrigeert zij het beeld van God als Degene die bloed zou eisen om te kunnen vergeven, en vervangt dit door het Bijbelse getuigenis van een God die leven schenkt en niet toerekent. Verzoening wordt niet langer verstaan in termen van juridische betaling, maar als goddelijke beschutting, reiniging en bevrijding.

Voor de geloofsbeleving betekent dit dat het kruis niet primair wordt gezien als plaats van voldoening, maar als plaats van menselijke schuld en geweld, waarop God antwoordt met opstanding en nieuw leven. Dit opent ruimte voor verwondering, vertrouwen en rust in een God wiens liefde sterker blijkt dan dood en zonde. De betekenis van ‘bloed’ nodigt zo uit tot een hernieuwd verstaan van het evangelie als boodschap van leven.

Schriftverwijzingen en gebruikte vertalingen

Bijbelcitaten zijn, tenzij anders vermeld, ontleend aan de **NBG-vertaling 1951**. Ter vergelijking zijn geraadpleegd: de **Statenvertaling (SV)**, de **NBV21**, en waar relevant de **Septuaginta (LXX)**.

Noten

1. *Kapher* (כַּפֵּר) – basisbetekenis: bedekken, beschutten; niet: betalen of voldoen. Zie o.a. Lev. 17:11; Gen. 6:14 (LXX: *exilaskomai* in cultische context).
2. *Aphesis* (ἄφεσις) – loslating, vrijmaking, bevrijding. Zie o.a. Lev. 16 (LXX); Luc. 4:18; Hebr. 9:22.

3. Vergelijk de cultische logica van Hebreeën 9–10 met de nadruk op opstanding in 1 Kor. 15.

Geraadpleegde literatuur (selectie)

– N.T. Wright, *The Day the Revolution Began*, HarperOne, 2016. – R. Kendall Soulen, *The God of Israël and Christian Theology*, Fortress Press, 1996. – J. Dunn, *The Theology of Paul the Apostle*, Eerdmans, 1998. – B. de Bruijne, *Geen andere God*, Boekencentrum, 2018. – Studie Bijbel, lemma's bij Hebreeën 9 en Leviticus 17.